

FILOLOGIA A LINGWISTYKA POZYTYWNA

1. Termin *lingwistyka pozytywna* odsyła do krystalizującej się orientacji badawczej, która podejmuje ideę dobrego życia jednostkowego i zbiorowego (szczęścia). Ideą tą interesuje się wiele dyscyplin nauk humanistycznych i społecznych, a także nauk stosowanych, m.in. nauk medycznych, ekonomicznych, technicznych, por. uogólniające nazwy *humanistyka pozytywna* czy *waleologia* (łac. *valeo* ‘bycie silnym, zdrowym, nie tylko w sensie medycznym’). Kategoria orientacja badawcza nie doczekała się jeszcze jasnego metodologicznego ujęcia. Można ją łączyć z interdyscyplinarną organizacją badań wokół wielkich problemów, które nurtują współczesnego człowieka. Do w miarę już okrzepłych orientacji można zaliczyć m.in. medioznawstwo, kognitywistykę, krytyczną analizę dyskursu, *memory studies*, *game studies* i performatykę. Natomiast obok humanistyki pozytywnej kształtuje się humanistyka cyfrowa. Nazwy *humanistyka pozytywna* i *lingwistyka pozytywna* nawiązują do terminu *psychologia pozytywna* zaproponowanego w 1954 r. przez A. Masłowa.

2. Idea dobrego życia ma bardzo stare korzenie. W antycznej Grecji rozróżniano życie przyjemne (hedonizm) oraz dobre (eudajmonizm), którego podmiot posiada i realizuje pewne atrybuty – cnoty i zalety. Za największymi mędrcami z różnych kręgów kulturowych za uniwersalne uznaje się sześć cnót: mądrość, odwagę, człowieczeństwo, sprawiedliwość, powściągliwość i duchowość. Do każdej z cnót prowadzi szereg dróg–zalet, które stanowią pożądane psychospołeczne i moralne cechy osobowości jednostek, wspierane przez reguły epigenetyczne, wzorce kulturowe, normy społeczne, instytucje i język. Przykładowo do cnoty mądrości prowadzą takie zalety, jak: ciekawość, zamiłowanie do uczenia się, krytyczne myślenie/brak uprzedzeń, otwartość, pomysłowość / zaradność / oryginalność / inteligencja praktyczna, inteligencja ogólna i dystans poznawczy (zob. Seligman 2005).

W najnowszych czasach ideę dobrego życia podejmuje nie tylko filozofia i dyskurs poradoznawczy, lecz również wiele dyscyplin zarówno starych, jak i nowych, np. neuronauki. Za podstawę jakości życia jednostkowego uznaje

się stopień integracji wszystkich poziomów regulacji funkcjonowania organizmu: neurobiologicznego, psychicznego i społeczno-kulturowego (tu m.in. przyjmowane i realizowane systemy wartości). Waleologia chce rozwijać i zintensyfikować dotychczasowe działania zmierzające do poprawy ludzkiego losu, podejmowane również na gruncie politycznym i religijnym. Pragnie to czynić na gruncie naukowym, co wymaga podjęcia m.in. takich kwestii, jak: ludzka natura, misja nauki, determinizm biologiczno-kulturowy a ludzka podmiotowość.

3. Termin *lingwistyka pozytywna* wyraża dążenie do włączenia się lingwistyki w orientację humanistyki pozytywnej, w konstruowanie ideału dobrego życia oraz w jego realizację poprzez język. To włączenie się jest rezultatem zarówno zewnętrznych oddziaływań, m.in. oczekiwań, iż nauka dostarczy nie tylko naukowej wiedzy (naukowego obrazu świata), lecz również ukierunkowania świata życia, jak i odwołaniem do własnych tradycji filologicznych i lingwistycznych, por. kultura języka i lingwodydaktyka oraz ostatnio etyka mowy/słowa, (zob. Puzynina 1988, Cegiela 2014, Bartmiński 2017). Tradycyjna kultura języka skupiała swoją uwagę bardziej na błędach, na aspektach poprawnościowym i sprawnościowym, mniej zajmując się aspektami estetycznym i etycznym (Puzynina 2017).

Lingwistyka pozytywna interesuje się tzw. narracjami dogmatycznymi (m.in. mową nienawiści, mową niebezpieczną i tzw. *double speak*), ale przede wszystkim dąży do stworzenia ideału mowy pozytywnej (dobromowy) oraz do kształtowania dobrej mowy w różnych sferach i sytuacjach ludzkiego życia. Pragnie budować taką przestrzeń ludzkiego życia, w której odpowiedzialność moralna będzie odgrywać zasadniczą rolę.

Literatura

- Bartmiński J. i in. (red)*. Etyka słowa. Wybór opracowań. Lublin, 2017.
Cegiela A. Słowa i ludzie. Wprowadzenie do etyki słowa. Warszawa, 2014.
Puzynina J. U podstaw etyki mowy // *Ethos*. 1988. № 2-3. S. 129–133.
Puzynina J. Kultura języka a etyka słowa // *Poradnik Językowy*. 2017. № 2. S. 34–40.

Seligman M. E. Prawdziwe szczęście. Psychologia pozytywna a urzeczywistnienie naszych możliwości trwałego spełnienia. Poznań, 2005.